

А.М. Пляшешник, ст. викл. (ХДУХТ, Харків)

М.М. Черних, ст. викл. (ХДУХТ, Харків)

МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНИЙ ПРІОРИТЕТ У ФОРМУВАННІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА

Фізична культура особистості вважається основою соціально-культурного буття індивіда, невід'ємною складовою його загальнолюдської й професійної компетентності. Як інтегрований результат виховання й професійної підготовки фізична культура особистості визначається ставленням студента до свого психосоматичного здоров'я, рівнем розвитку фізичних можливостей, а також активністю життєвої позиції. У даному сенсі особливої актуальності набуває проблема реалізації ціннісних орієнтацій фізичної культури в їхньому практичному втіленні у свідомість сучасного студентства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із даної проблеми свідчить, що фізична культура виступає як інтегральна якість особистості, умова й передумова ефективної навчальної та майбутньої професійної діяльності, узагальнений показник загальної й професійної культури майбутнього фахівця, ціль саморозвитку й самовдосконалення. Вона характеризує вільне й свідоме самовизначення особистості, яка на різних етапах життєвого розвитку з безлічі цінностей обирає, і засвоює ті, що для неї є найбільш значущими.

Дані наукових досліджень також свідчать про необхідність активізувати пошук шляхів оптимізації професійної підготовки в аспекті розробки теоретичних положень, принципів розвитку та самоорганізації навчальної діяльності студентів з фізичного виховання в площині системного підходу. Це сприятиме більш ефективному управлінню процесом індивідуалізованого розвитку в студентів мотивації, адекватної самооцінки, забезпечуватиме їх адаптацію до реальних умов майбутньої професійної діяльності.

Система професійної підготовки студентів повинна забезпечувати оптимальний вплив педагогічних факторів як диференційовано (початкові етапи розвитку мотивації до цінностей фізичної культури і спорту), так й інтегровано (етапи формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом як чинника реалізації професійного самовизначення майбутнього фахівця).

У зв'язку з цим світоглядну позицію студентів щодо сфери фізичної культури і спорту визначено на рівні формування теоретичних знань, а також методичних і практичних умінь їх реалізації в повсякденній навчальній діяльності.

Аналізуючи темпи формування в студентів переконань, що визначали спрямованість оцінок і поглядів особистості в сфері фізичної культури і спорту, спостерігається спонукальна активність їх розвитку до рівня принципів, як манер поведінки. Переконання відображали світогляд студента, і надавали його вчинкам особливої значущості в аспекті корисності впливу занять на формування фізичної досконалості.

Формування потреби до систематичних занять фізичною культурою і спортом вважається одним із провідних спонукальних і регулюючих чинників у вихованні манер поведінки студента.

Аналізуючи педагогічні спостереження сформульовані наступні пріоритетні мотиви, що виникають на основі потреб і визначають спрямованість розвитку особистості студентів, а також стимулюють і мобілізують їх на прояв активної життєвої позиції, а саме:

- прагнення до фізичної удосконаленості, що пов'язане з намаганням прискорити темпи власного фізичного розвитку, зайняти гідне місце у своєму оточенні, домогтися визнання, поваги;
- дружня солідарність, що передбачає реалізацію бажання бути разом із друзями, спілкуватися, співробітничати з ними як у фізкультурно-спортивній, так і навчальній діяльності;
- обов'язки, що пов'язані з необхідністю систематично відвідувати заняття з фізичного виховання, виконувати вимоги навчальної програми;
- прояв позитивного суперництва, що характеризує прагнення виділитися, самоутвердитися у студентському середовищі, домогтися авторитету, бути першим, досягти якомога більшого;
- наслідування, що пов'язане із прагненням бути схожим на тих, хто досяг певних успіхів у фізкультурно-спортивній діяльності або має особливі якості й достоїнства, набуті в результаті занять;
- спортивні досягнення, коли домінуючим є прагнення домогтися значних (певних) результатів з обраного виду спорту;
- процесуальні, коли увага зосереджена не на результаті діяльності, а на самому процесі занять;
- ігрові, що виступають засобами розваги, психоемоційної «розрядки», активного відпочинку;
- комфортності, що визначають бажання займатися фізичними вправами в сприятливих умовах та отримувати задоволення від рухової активності.

М.М. Погорєлов, викл. (ХТЕК КНТЕУ, Харків)

МОВНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ФАХІВЦЯ

Мовна компетенція – це засвоєння, усвідомлення мовних норм, що склалися історично в фонетиці, лексиці, граматиці, орфоєпії, семантиці, стилістиці та адекватне їх застосування в будь-якій людській

діяльності в процесі використання певної мови. Мовна компетенція – це інтегративне явище, що охоплює цілу низку спеціальних здібностей, знань, умінь, навичок, стратегій і тактик мовної поведінки, установок для успішного здійснення мовленнєвої діяльності в конкретних умовах спілкування. Цей вид компетенції властивий високоосвіченій, культурній людині, сформованій особистості.

Мовленнєва компетенція – це вміння адекватно і доречно практично користуватися мовою в конкретних ситуаціях (висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання тощо), використовувати для цього як мовні, так і позамовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності мовлення.

Лексична компетенція – наявність певного запасу слів у межах професійного розвитку, здатність до адекватного використання лексем, доречне вживання образних виразів, приказок, прислів'їв, фразеологічних зворотів.

Фонетична компетенція – правильна вимова всіх звуків ділової мови, звукосполучень відповідно до орфоепічних норм, наголосів, добре розвинений фонематичний слух, що дозволяє диференціювати фонемі; володіння інтонаційними засобами виразності мовлення (темп, тембр, сила голосу, логічний наголос тощо).

Граматична компетенція – неусвідомлене вживання граматичних форм рідної та іноземної мови згідно із законами і нормами граматики (рід, число, відмінок тощо), чуття граматичної форми, наявність корекційних навичок щодо правильності вживання граматичних форм.

На підставі аналізу відомих досліджень у галузі психології і педагогіки, стану розв'язання проблеми на практиці, а також, виходячи з того, що мовленнєві уміння особистості формуються не тільки у предметній діяльності, а й у самому процесі життєдіяльності, самореалізації, А.Й. Капська виділяє два блоки мовленнєвих умінь, які по суті відображають їх спрямованість на певний вид професійної діяльності. А відтак кожен з блоків має свій обсяг і зміст мовленнєвих умінь. Саме вони забезпечують оптимальний варіант прояву комунікативності.

Перший блок мовленнєвих умінь охоплює переважно ті, які забезпечують якісний характер мовлення; другий блок включає мовленнєві уміння, які посилюють ефективність комунікативного процесу взагалі і соціально-виховного впливу зокрема.

Для здійснення характеристики і оцінки професійних комунікативних умінь на базі визначених двох блоків А.Й. Капською розроблено критерії професійних рівнів готовності до комунікативної дії.

Високий рівень – фахівець вільно володіє мовленнєвими уміннями, вміє прогнозувати результати комунікативного процесу, добирати адекватну цілям інтонацію; він має чітку установку на оволодіння різними видами мовлення і може уже на перших порах роботи реалізувати власні уміння не менше як у п'яти видах діяльності.

Середній рівень – фахівець на достатньому рівні володіє мовленнєвими уміннями в комунікативному процесі й адекватно до цілей застосовує їх. Проте не завжди може оперативно вибирати вид мовлення. Він вміє аналізувати якість мовлення, але не завжди вміє управляти комунікативним процесом і здійснювати корекцію окремих якостей мовлення. Водночас він проявляє інтерес до комунікативності, прагне удосконалювати цей процес, та не завжди знає, як це зробити; включається у різні види комунікативної діяльності, але лише за умови крайньої необхідності.

Низький рівень сформованості мовленнєвих умінь характеризується тим, що у фахівця недостатньо сформовані вміння. В комунікативний процес він включається лише за вимогами керівників соціально-виховної структури. Не проявляє інтересу до особливостей комунікативного процесу, його поліпшення за рахунок удосконалення власних мовленнєвих умінь. Проте охоче включається в комунікативний процес лише тоді, коли його зацікавлює конкретна проблема і коли бачить цікаві шляхи її вирішення.

Визначені показники рівнів дозволяють спеціалістові проаналізувати власні уміння, виявити "білі плями" у власному мовленні, а керівникам відповідних соціально-виховних інститутів – об'єктивно і критично оцінити одну із професійних якостей фахівця і визначити чи навіть окреслити його функції в даній організаційній структурі.

О.А. Покровська, канд. філол. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)

НАЦІОНАЛЬНА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ МОВИ

На початку ХХ ст. формально було скасовано укази щодо утиску українського друкованого слова, легшим став і зв'язок української науки з закордоном. Постала нагальна потреба перенесення досвіду організації української науки у м. Львові до столиці України. До справи творення наукової термінології у Східній Україні долучилися організовані в Києві та Харкові наукові товариства, студентські гуртки при Київському політехнічному інституті. Формуванню українського наукового стилю сприяла дискусія, що відбувалася після 1905 року, учасниками якої були такі визначні постаті як І. Верхратський, І. Франко, М. Грушевський, Б. Грінченко. У ході дискусій вони відстоювали необхідність вироблення українського наукового стилю, маючи у власному арсеналі потужний список наукових праць.

Відродження української державності 1917 року створило сприятливі умови для розвитку української науки. Періодом найбільш активного розвитку наукового стилю нової української мови